SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 182. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, SEPTEMBER 24, 1991. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 24-го ВЕРЕСНЯ 1991 Ч. 182. РІК XCVIII.

НАЦІОНАЛЬНА ВАЛЮТА ДРУКУВАТИМЕТЬСЯ В УКРАЇНІ

Київ (ПС УРП). — Тут 9-го вересня Кабінет Міністрів України ухвалив рішення про обладнання фабрики для надрукування українських грошей. Нові гроші будуть введені не раніше 1993 року, а до цього часу в Україні діятимуть купони нового зразка, які називають ще напівгрошима. Кабінет Міністрів доручив керівництво програмою створення національної валюти Володимирові Борисовському — міністрові інвестиційного комплексу, а також державному міністрові конверсії Вікторові Антонову та голові Національного банку Володимирові Матвієнкові.

Передбачається, що під фабрику для надрукування грошей переобладнають один з оборонних заводів у Києві чи Київській області. В оснащенні фабрики для надрукування грошей приймуть участь закордонні фірми, про що вже розпочалися переговори з компаніями Швеції, Німеччини, Італії, Канади. Купони нового зразка, які діятимуть до введення нових грошей, виготовлені у Франції. Совєтські карбованці будуть приматися для оплати тільки разом з купоном такої ж вартости. Купони нового зразка відрізняються від попередніх тим, що вони будуть вживатися багаторазово, як і гроші. Багаторазові купони плянують ввести з 1-го січня 1992 року.

Тим часом в Україні не вистачає карбованців. Потреби України забезпечені готівкою тільки на 15 відсотків, тому вже у вересні немає чим платити заробітну платню і пенсії.

Л. КРАВЧУК ЗВЕРНУВСЯ ДО КРАЇН — УЧАСНИЦЬ ГЕЛЬСІНКСЬКИХ УГОД

Київ (УНІАР). — Голова Верховної Ради України Леонід Кравчук надіслав листи-звернення головам урядів 23-ох країн. У них Україну названо европейською державою, що повністю підтримує Гельсінкські акти і бере на себе зобов'язання про їх виконання. Також Україна обіцяє не брати участи у військових блоках і дотримуватися трьох принципів: не приймати, не виробляти і не набувати ядерної зброї. Українська урядова делегація має вирушити на 45-ту сесію ООН. Делегація буде першою після проголошення Україною незалежности. Постійний представник республіки при ООН передав генеральному секретареві ООН послання від міністра закордонних справ України Анатолія Зленка, у якому стверджується незалежність України. На сесії ООН виступить Леонід Кравчук.

На пресовій конференції, присвяченій цьому питанню, міністер А. Зленко заявив, що нині міністерства України абсолютно не координують своїх дій з союзними міністерствами. Ніякого тиску з боку союзних дипломатичних структур міністерство закордонних справ України не відчуває.

Україна проводитиме незалежну міжнародну політику, як повноправний член ООН. Міністер закордонних справ підкреслив, що зважаючи на статус держави як члена ООН, нині не стоїть питання про міжнародне визнання України лише про нормальне налагодження двосторонніх дипломатичних стосунків.

Ф. МІТТЕРАН ТАКОЖ ЗАСТУПАЄТЬСЯ ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ ІМПЕРІЇ СССР

Париж, Франція. — Кореспондент совєтської газети „Ізвєстія" Ю. Коваленко інформує в числі з 12-го вересня, що президент Франції Франсуа Міттеран висловлюючи свою думку про бажання деяких східньоевропейських країн вступити до Европейської економічної спільноти заявив, що він не виступає проти їхнього приступлення, але вважає, що сьогодні вже наспів час створення Европейської конфедерації Сходу і Заходу. Такий шлях на думку Міттерана буде найбільш правильним і обопільно корисним та усуне загрозу „небезпечного авантюризму", який, мовляв, навис над Східньою Европою.

Відповідаючи на запитання, що він думає про ситуацію в Совєтському Союзі, соціяліст Міттеран відповів: „Корисно і побажано було б, щоб основна частина Союзу була збережена, пов'язана добровільно взятими на себе інституційними вузлами. Ми є свідками упадку не тільки сталінської імперії, але також імперії Петра Великого. Ми знали Росію на протязі віків. І. Франція майже завжди, за вийнятком двох Бонапартів, підтримувала дружні відносини з тією великою країною. Тому ми не хочемо її розпаду".

Деякі західньоевропейські розважливіші політичні аналітики звернули увагу що президент Франції зробив велику кривду численним поневоленим тією ж „великою Росією" народів, які були насильно оформлені у республіки. Деякі з них, як, наприклад, Україна, не менші територією від самої Франції.

ВІДБУЛАСЯ БАГАТОЛЮДНА МАНІФЕСТАЦІЯ У ВАШІНҐТОНІ

Вашінгтон. — В неділю, 22-го вересня тут відбулася, заходами УККА і УАКР-ади, багатолюдна маніфестація українців щілю якої було домагатися від президента Джорджа Буша визнати Акт державної незалежности України. Докладне звідомлення про цю маніфестацію друкуватиметься в наступних числах „Свободи".

В ООН ПАНУЄ ОПТИМІЗМ НАПЕРЕДОДНІ ВІДКРИТТЯ 46-ОЇ ГЕНЕРАЛЬНОЇ АСАМБЛЕЇ

Ню Йорк. — Президент З'єднаних Стейтів Америки Джордж Буш, голови і керівники урядів членських держав Організації Об'єднаних Націй оптимістично оцінюють перебіг 46-ої Генеральної асамблеї, не зважаючи на те, що перед делеґатами є чимало тяжких проблем до розв'язання, як, наприклад, громадянська війна в Юґославії, зміни у Східній Европі і в Совєтському Союзі, конфлікт у Камбоджі, зміни у Східній Европі і в Совєтському Союзі, конфлікт у Камбоджі і Західній Сахарі, неполадки в Ель Сальвадорі тощо. Крім того на цій же асамблеїл членські держави ООН повинні обрати нового генерального секретаря на місце дотеперішнього Гавіє Переза де-Куеяра, каденція якого закінчується 31-го грудня цього року.

У зв'язку з цим, що комуністично-московська імперія практично майже не існує, а нові і старі російські імперіялісти намагаються всіма силами втримати при житті принаймні обкраяну імперію з існуванням центрального уряду в Кремлі, чимало країн так званого Третього світу, або індустріяльно недорозвинених, звертають свій зір на З'єднані Стейти Америки і „велику сімку", тобто сім індустріяльних держав світу, як лідерів в теперішній ситуації.

Деякі країни Близького Сходу побоюються, наприклад, що ЗСА домінуватимуть тепер в Раді Безпеки ООН і через неї контролюватимуть ситуацію над Перською затокою. Тому Раді Безпеки присвячено на цій асамблеї більше як звичайно місця для обговорення і встановлення „хто є хто". Крім того Рада Безпеки зі своєї сторони має готовий плян до затвердження Генеральною асамблеєю у справі замирання в Юґославії. Не треба виключати, що асамблея буде намагатися зревідувати контроверсійну резолюцію з 1975 року, яка порівнювала сіонізм з расиз мом, і це мало б полегшити ролю Америки на близькосхідній мировій конференкції, яка розпічнеться в половині жовтня.

Генеральний секретар ООН Гавіє Перез де-Куеяр заявив кореспондентам минулого тижня, що міжнародна атмосфера змінилася і до багатьох справ делеґації на Генеральній асамблеї будуть змушені застосувати інший підхід. Наприклад, численні республіки

(Закінчення на стор. 4)

В Торонто ставлять „Роксоляну"

Торонто, Онтаріо. — Товариство Української Опери в Канаді у зв'язку із святкуванням сторіччя українського поселення в Канаді влаштовує світову прем'єру опери Дениса Січинського „Роксоляна". Диригент — Володимир Колесник. В прем'єрі візьмуть участь солісти з України, ЗСА, Канади, оперний хор ім. Лисенка та симфонічна оркестра.

Імпреза, яка проходитиме під патронатом Конґресу Українців Канади, відбудеться в неділю, 20-го жовтня в Рой Томсон Голл, початок о год. 3-ій по полудні. Продаж квитків — у крамницях „Арка" та в касі Рой Томсон Голл.

Українці влаштували пресконференцію в Москві

Москва (ІПС УРП). — Тут у п'ятницю, 13-го вересня, в залі Будинку Рад відбулася пресова конференція Олександра Ємця, голови комітету з прав людини в ВР України; Володимира Крижанівського, нещодавно призначеного послом України в Росії, та лікаря психіятра Семена Ґлузмана. Пресову конференцію організували та провели представники українських громадських організацій ЗСА та Канади, які прибули на московську конференцію з людського виміру наради про безпеку та співробітництво в Евреті.

О. Ємець у своєму виступі говорив про складний та трагічний в минулому шлях України до незалежности, підкреслив, що на кінцевому етапі боротьби за державну самостійність України національно-демократичним силам вдалося уникнути кривавих конфліктів, характерних для більшости реґіонів колишнього СССР. Проголошення незалежности України 24-го серп-

(Закінчення на стор. 4)

З'їзд Комуністичної партії Куби буде проходити за закритими дверима

Маямі, Фл. — Засоби масової інформації повідомляють, що плянований з'їзд Комуністичної партії Куби перший раз за 32 роки керівництва Фіделя Кастра, проходитиме за закритими дверима, без участи кореспондентів і закордонних гостей.

Після формальної заяви президента СССР Міхаїла Горбачова, що Совєтський Союз розпічне незабаром процес виведення із „острова свободи" свого військового контингенту, військових і цивільних дорадників, каґебістів і робітників-спеціялістів, а також обмежить фінансову допомогу, Ф. Кастро, не бажаючи вирікатись комунізму і соціялізму, розпочав переговори з Китайською Народною Республікою, В'єтнамом, Лівією та деякими арабськими країнами, зокрема Іраком й Іраном, але самі переговори і висліди розмов є строго засекречені і про них, правдоподібно, селективні делеґати на з'їзді довідаються від самого Кастра.

Кубинці признаються, що рішення Москви, зокрема повідомлення про відкликання своїх дорадників і спеціялістів з різних ділянок, викликали спочатку незадоволення, а потім тривогу за дальшу долю острова, його технологічні обладнання, військо, індустрію та інші ділянки, пов'язані з модерними технологічними змінами, керівниками яких у великій мірі, були совєтські громадяни.

Більше того, становище Москви, яке було прийняте у висліді двосторонніх розмов між кремлівськими керівниками і вашінґтонґською Адміністрацією президента Джорджа Буша, вплинуло також у великій мірі на пересічних кубинців на острові і поза його кордонами, і вони починають добачати потребу основних змін не тільки у політиці, але також в інших ділянках життя.

„Виглядає, що ці й інші проблеми Ф. Кастро і його випробувані прихильники хочуть основно обговорити і проаналізувати без участи свідків", — заявив Вілліям ЛеоҐранде, спеціяліст від кубинських справ в американському університеті у Вашінґтоні, нав'язуючи до заповідженого з'їзду Комуністичної партії, який повинен розпочатися 10-го жовтня цього року. „Вони знають, що цього разу не можна вже буде задовільнити кубинців тільки партійно-патріотичними лозунгами. Нарід чекатиме принаймні на помірковані політичні й економічні зміни", — заявив згаданий спеціяліст.

Покищо Ф. Кастро не піддається. Нещодавно він перестеріг реформаторів і дисидентів, що всякі їхні заходи без дозволу уряду є антиконституційними і як такі будуть відповідно оцінені судами. Одним словом 65-річний Кастро хоче затримати контролю над Компартію і народом острова, але це справа проблематична і її реалізація може стрінутись з великим спротивом кубинців, — кажуть політичні спостерігачі.

Осередок СУМ в Джерзі Сити відзначить 40-ліття

Джерзі Ситі, Н.Дж. (Д. В.). — Управа Осередку СУМ в Джерзі Сиіті відзначить 40-ву річницю свого заснування в суботу, 5-го жовтня, бенкетом, мистецькою програмою, відзначенням членів нагородами заслуги, а відтак забавою до якої приграватиме популярна оркестра з Канади „Нове покоління".

До Почесного комітету Діловий комітет запросив друзів та подруг, першого голову Осередку Степана Максимчука, Галину Гаврилюк, Григорія Буру, Василя Бойка, Антона Шубака та Параскевію Шеремту. Діловий комітет очолив Степан Вох, а йому допомагають друзі та подруги: отець Роман Мірчук, Зенко Галькович, Василь Гева, Дмитро Вох, Христя Колодій, Дана Колодій, Нуся Керда-Вох з мужем Степаном. Комітет ще раз запрошує всіх колишніх членів СУМ та всіх, хто бажає підтримати працю Осередкуш, взяти участь в бенкеті та забаві. На бенкет можна зголошуватися від 6-ої до 9-ої вечора на число телефону: (201) 887-5467.

ОСІННІЙ РАВТ НА СОЮЗІВЦІ

Союзівка. — 72-ий Відділ Союзу Українок Америки влаштовує тут традиційний осінній равт, який відбудеться в суботу, 28-го вересня. В програмі: коктейл — год. 6:30 вечора, обід — 7:30. Гратиме оркестра Джонні Ґей. Нічліг, сніданок і полуденок на Союзівці у неділю, 29-го вересня. Замовляти квитки і нічліги слід у господинь вечора С. Демі (718) 545-5752, А. Малан (718) 726-6759 та М. Воднар (212) 724-6108.

Студенти юридичної академії страйкували

Харків (ПС УРП). — Тут 4 — 5-го вересня проходив страйк Харківської юридичної Академії. Причина страйку — намагання адміністрації Академії вольовим рішенням перевести студентів другого та третього курсів факультету МВС на казарменний стан у зв'язку зі створенням спецфакультету МВС. Домовленість між адміністрацією та студентами була досягнута на загальних зборах цього учбового закладу. Новостворений страйком буде продовжувати свою діяльність і бере на себе захист студентів юридичної Академії.

Над будинком Держагропрому 6-го вересня піднято національний синьо - жовтий прапор.

8 вересня відбулася установча конференція Харківської обласної організації Спілки офіцерів-громадян України. На ній були присутні офіцери військових частин Харківського ґарнізону, військових підприємств, військових учбових закладів Харкова, депутати місцевих Рад та депутат Верховної Ради України Генріх Алтунян. На конференції було обрано комітет, у який ввійшло 15 осіб. Головою комітету став майор запасу Петро Надзельський. На конференції відзначалось, що тільки Українське військо може стати ґарантом соціяльного захисту військовослужбовців та ґарантом існування Української держави.

На сесії Харківської Обласної Ради 5-го вересня голова інвентаризаційної комісії, що займається націоналізацією майна КПУ области Валентин Єрмак повідомив, що керуючий справами обласного комітету КПУ відкрив сейф у присутности членів комісії яка прийшла для інвентаризації, схопив і порвав документи, що були в сейфі. Комісія з цього приводу склала акт. Сесія обговорила також заяву Алксніса про те, що нібито Чугуївська дивізія, яка знаходиться на території Харківської области після виведення зі Східної Европи, готова до бунту. Як повідомили члени комісії, в дивізії все спокійно, більшість військовослужбовців прихильно сприйняли рішення Верховної Ради України і готові перейти в її підпорядкування. Офіцери висловлювали пропозиції про перетворення Чугуївської дивізії в першу дивізію Національної ґвардії України.

Відбудуться курси вишивання і вироблення ґерданів в Українському Музеї

Ню Йорк. — Тут в Українському Музеї відбудеться курс вишивання. Буде вісім зайнять, пристосованих як для початківців, так і для вишивальниць з досвідом. Будуть лекції з історії, техніки і естетики української вишивки. На курс можуть зголошуватися діти, старші 10 років, і дорослі. Зайняття відбуватимуться в суботи від 28-го вересня до 16-го листопада. Час зайнять: год. 1-ша до 3:30 по полудні. Оплата за навчання: дорослі 55 дол., пенсіонери і студенти віком від 16 років 50 дол., діти від 10 до 16 років безплатно; члени УМ дістають знижку 15%. Інструктор: Любов Волинець.

Курс вироблення ґерданів відбудеться у трьох зайняттях. Ці традиційні нашийні прикраси з дрібних намистин носили з українськими народними убраннями в різних районах України.

Дати: 2-го, 9-го і 16-го листопада. Час зайнять год. 1-ша до 3:30 по полудні. Оплата за навчання: дорослі 30 дол., пенсіонери і студенти віком від 16 років 25 дол., діти від 12 до 16 років безплатно; члени музею дістають знижку 15%. Інструктори: Таня Кейс і Лариса Зєлик.

Людина зі сотками задумів

Джерзі Сити, Н. Дж. (. О. Кузьмович). — Коли до нас до редакції заходить Анатолій Сєриков, в супроводі директорки Українського Музею Марії Шуст, просто не хочеться вірити, що одна людина може мати стільки енерґії, стільки задумів і стільки відповідальних постів, що їх рівночасно займає.

А. Сєриков, відомий головний редактор журналу „ „Пам'ятки України", що виходить вже від 1969 року, розкриває перед нами, що Українське Товариство охорони пам'яток історії і культури — це також його духова „дитина", і до нього належить другий журнал „Старожитності", що вже виходить другий рік і в наступному має перейти на двотижневик. Редакція „Пам'яток України" розпочала також видавати цей журнал англійською мовою для читачів із інших країн, вона також видає окрему бібліотеку, з якої вже появилося 10 книжок, а дальші томи опрацьовуються.

З великої торби нашого гостя виринають на світло денне ще інші речі, що їх випустила редакція „Пам'яток України". Це збірник колядок в упорядкуванні З. Бервецького і як дев'ята книга „Пам'яток України" — незвичайно цінне видання „Укріна багатопартійна". Це програмні документи нових партій України.

Із розмови з журналістом -підприємцем та істориком А. Сєриковим довідуємося, що в Києві вже існує мале підприємство „Пам'ятки України", а крім того при „Пам'ятках" засновано „Бібліотеку Діяспори", до якої тепер збирають книжки із діяспори, і вони находяться в окремому приміщенні біля св. Софії в Києві.

Пригадується, що ми бачили в одному із журналів з України знимки із наукової експедиції до Чорнобиля для рятування історичних пам'яток, теж питаємо нашого гостя, чи він, мовляв, не знає, хто переводив цю небезпечну виправу, — на що він скромно відповідає, що це була також його ініціятива. Як може він відповідати за стільки видань та ще за такі наукові розшуки? Але наш молодий гість лише усміхається і каже, що він любить все самий „тримати в руках".

На наше запитання, яка мета його відвідин у ЗСА, — відповідає, що хотів зустрітися із представниками

А. Сєриков в редакції „Свободи".

(Закінчення на стор. 4)

ЮВІЛЕЙНА ЗАБАВА 107-ГО ВІДДІЛУ СУА

Сан Гозе, Каліф. — Тут в суботу, 2-го листопада, в готелі Фермонт відбудеться ювілейна забава з нагоди двадцятирічного ювілею 107-го Відділу Союзу Українок Америки в Сан Гозе. Початок забави о год. 7:30 вечора. Адреса готелю: 170 Маркет вул. Південь.

У СВІТІ

ПРЕДСТАВНИК МІНІСТЕРСТВА закордонних справ Швайцарії повідомив, що совєтська амбасада в Берні звернулася до швайцарського уряду з проханням заморозити всі вклади КПСС, які зберігаються в банках країни. Аналогічну просьбу надіслано урядам всіх країн світу.

В ЧЕТВЕР, 19-ГО ВЕРЕСНЯ, президент Туреччини Тургут Озал, перебуваючи з офіційною візитою в Румунії, підписав з Іоном Ілієску договір про дружбу і співробітництво, в рамках якого Румунія дістане від Туреччини кредит на суму 50 міл. дол. Крім того, Туреччина постачатиме Румунію електроенергією. Згідно з оцінкою експертів, капіталовкладення Туреччини в Румунії становлять тепер 8.3 міл. долярів.

МІНІСТЕР НАФТОВОЇ промисловости Кувайту Гамуд аль Ркуба повідомив, що в пожежах на нафтових свердловинах, підпалених іракськими окупантами, згоріло щонайменше 3 більйони барилок нафти. Із 782 свердловин продовжують горіти 282. Спеціялісти передбачають, що їх вдасться загасити не раніше березня наступного року.

МІНІСТЕР ОБОРОНИ України генерал-майор Констяннин Морозов повідомив, що на нараді 11-12-го вересня в міністерстві оборони СССР українська делеґація зайняла чітке і тверде становище в питанні створення національних збройних сил, виступивши проти централізованого командування союзними військами.

В НІЧ З 10-ГО НА 11-ГО ВЕРЕСНЯ в білоруському місті Гомелі перед будинком університету впав з постаменту пам'ятник Леніна. Місцеві комуністи поквапилися оголосити про акцію вандалізму. Однак виявилося, що пам'ятник впав сам від себе: ленінська рука була так далеко витягнута вперед, що зміщувала центр ваги і тому статуя не встояла.

В АМЕРИЦІ

МИНУЛОГО ТИЖНЯ Департамент торгівлі звітував, що дефіцит закордонної торгівлі ЗСА гостро збільшився до 5.9 біл. дол. в липні з уваги на велику кількість імпортів. Хоча аналітики попереджували про можливість такого обороту справи, то все ж таки, це було дещо приголомшуючим, зокрема для всіх тих, що постійно сподіються скорого економічного звороту до кращого. Деякі з економістів уважають, що цей останній покажчик виявився таким високим з уваги на велику кількість ввезених товарві, пов'язаних із різдвяними приготуваннями.

У ЧЕТВЕР, 19-ГО ВЕРЕСНЯ, Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй дозволила Іракові продати нафти вартістю 1.6 біл. дол., впродовж наступних шістьох місяців, щоби мали защо купити харчі та інші продукти цивільного вжитку і дати відшкодування жертвам їхнього нападу на Кувайт. Ця дуже уважно зформульована резолюція-дозвіл каже, що всі гроші з продажі нафти мають бути вплачені прямо до ООН ,де їх розподілять 1/3 на відшкодування, а решту під наглядом Ради Безпеки ООН на закуп потрібних чи радше конечних продуктів. Схвалення Ради Безпеки ООН було зроблено на базі звіту експертів, які під проводом принца Садруддіна Аґи Хана, урядовця ООН відповідального за гуманітарні справи в околицях Перської затоки, відвідали Ірак і позвітували, що країна знаходиться в „критичній" потребі харчів, ліків і інших припасів, як результат міжнародного ембарґо.

БАЗУЮЧИСЬ НА ВИСЛІДАХ експериментів переведених на міжпростірній ракеті минулого червня стверджено, що людське тіло на багато скоріше піддається впливам зменшеної ґравітації у міжпростірних полетах, як це досі уважали. Початкові висліди з експерименту, де сімох астронавтів кружляло довкола Земної кулі впродовж дев'ятьох днів саме для медичних дослідів, виявили, що людське тіло реаґує негайно до низької ґравітації, а науковці заявили, що ці негайні зміни проявляються у функціях нирок, продукуванні клітин крови та у почуттях балянсу і орієнтації.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашингтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money-order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Хаос в імперії

Престижний американський тижневий журнал „ЮС Нюз енд Ворлд Репорт" появився з датою 23-го вересня 1991 року з таким написом вгорі заголовної сторінки: „Всередині Кремля — хто там при кермі?" Внутрі журналу обширна стаття під саркастичним заголовком „Давайте договорюватися". Це договорювання Америки зі Совєтським Союзом відбувається на тлі тотального хаосу в імперії. Державний секретар Джеймс Бейкер, який недавно був знову у Москві, дістав напевне від Ґорбачова запевнення, що „все в порядку", що він, Ґорбачов, панує над ситуацією і ґарантує недоторканість арсеналу зброї та ще й пішов на дальшу поступку Америці, що обіцяв припинення грошових дотацій і постачання зброї комуністичним урядам у Афганістані й на Кубі. Але, полетівши до Казахстану, Бейкер побачив там кромішню нужду і почув ремствування на московський „центр".

Із забороною діяльности Комуністичної партії на всьому терені СССР перестала діяти Верховна Рада Союзу. Його прероґативи перейняв Конґрес народних депутатів, але він розв'язав сам себе, схваливши собі ще платні й інші привілеї на два роки. На місце цього курйозного 2,250-членного парляменту має прийти новий парлямент, що складається із делеґатів союзних республік, але не подано, коли мають відбутися вибори цих делеґатів і за яким ключем буде склеєний та нова законодатна палата. Покищо покликано до життя Державну Раду, членами якої є президенти (чи пак голови парляментів (Верховних Рад) 12-ти республік, які покищо ще існують в Союзі. Не проголошено прав і компетенцій цієї Державної Ради, тільки ми чули, що головуватиме Міхаїл Ґорбачов та що посередником у суперечках між представниками республік буде Єльцин. Після невдачного „путчу", що його перевели найближчі партійні й особисті приятелі Міхаїла Ґорбачова, призначені ним на найвищі становища в імперії, настала генеральна чистка і призначено всіх нових міністрів. Вони здебільшого загалові невідомі і громадяни не знають, хто насправді керує різними ресортами. Політичний Комітет вже давніше зник з овиду, а конфіската маєтків большевицьких бонзів, здебільшого членів Політбюра чи Верховної Ради, спричинила втечу всіх отих пратократів.

На превеликий жаль, частинно подібний стан існує і в Україні. Там нема пустки ані хаосу поміж самою верхівкою, але на місцях, в більшості областей все ще сидять давні партійці. На цьому місці була літом цього року вістка, що навіть у найбільш національно свідомій Західній Україні головами сільських Рад ставали комуністи. Ситуація змінилася дуже мало. Становище З'єднаних Стейтів Америки по Сходу Европи — відоме. Вашинґтонові вигідніше мати одного амбасадора у Москві, як 12 по різних столицях республік в Евразії. Американському економічному світові вигідніше мати у торговельних зв'язках діло з одним контраґентом, як із 12-ма.

Але вдоволення Білого Дому й Капітолю із врятування „центру" після путчу сталіністів, мабуть, не охоплює американського економічного світу, світу фінансів, промислу й торгівлі. Маленький доказ: президент Буш признав Совєтському Союзові статус найбільш упривілейованої країни з держав ґарантією одного більйона долярів на закупівлю американського збіжжя. Дотепер ні один великий банк не погодився скластися своїми мільйонами на той більйон, без ваги на ґарантію.

Коли ж з уваги на небезпеку голоду під час найближчої зими різні країни світу, між ними Европейська економічна спільнота рішили прийти з харитативною допомогою, перемагає на Заході погляд, що цю допомогу треба давати окремим республікам, а не московському центрові. І тут знову виринає проблема транспорту і розподільного апарату. Пригадують, як-то після катастрофи землетрусу у Вірменії транспорти всякого добра, що їх привозили вантажні літаки, нищились, бо не було транспорту.

В Україні поступає процес консолідації і помалу з'ясовується її відношення до сусідів. На найпершому місці стоїть всезагальний спротив проти економічної експлуатації будь-яким центром. Якщо Україна, колишня житниця Европи, матиме надвишку збіжжя й інших харчових продуктів, то ця надвишка може стати предметом продажу або товарообміну на основу договорів рівного з рівним. Передсмак такого стану спричинився до рішення Верховної Ради України — відкинути некорисний „економічний плян" Ґорбачова.

М. Мельник

УКРАЇНА БУДЕ

I.

Про деталі перевороту в СССР люди вже знають усі основні речі. Приблизно рік перед переворотом Ґорбачов — під сильним натиском — поступився цим ветеранам КП СССР, які з'єднували в собі переконання про конечність реставрації старого режиму та втримання російської імперії. Це того роду члени уряду і вибранці Ґорбачова, які стали членами Державного комітету надзвичайного стану. Це теж виключно росіяни з російськими та росіяни з неросійськими прізвищами.

Сьогодні майже всі погоджуються в тому, що останнім поштовхом для путчистів був проєкт нового договору. Під оглядом політичних поступок, останній проєкт договору пішов трохи далі, чим попередній. Та не зважаючи на це він був несприятливим для більшости неросійських народів СССР. Для російських імперіялістів проєкт той ішов задалеко. І тому вони спробували взяти владу в свої руки за допомогою війська, війська МВС та КҐБ.

Реакція Єльцина була недвозначна. ДКНС повідомив населення СССР про перебрання влади 19-го серпня о 6-ій год. ранку після московського часу. Єльцин зробив заклик до громадян Росії уже о 9-ій годині перед полуднем. Там він назвав перебрання влади реакційним антиконституційним переворотом, зорганізованим безвідповідальними, реакційними і авантюристичними силами.

Львівська Обласна Рада у своєму заклику засудила переворот, та Президія Верховної Ради України висловилась у такий поміркований спосіб, що депутати Гриньов, Павличко, Яворівський, Танюк, Ємець та Юхновський підписали заяву з протестом.

Постава голови ВР Леоніда Кравчука, якого деякі люди називають „хитрим лисом", викликала і викликає багато коментарів. Факт є, що в розмовах з двома генералами-представниками путчистів та з Єльцином він перевороту не підтримав. Він виступив на телевізії 19-го серпня, щойно в 4-ій год. по полудні. Та хоч він путчистів не підтримав, то їх він не засудив. Ось кілька його обережних слів: „Що тут можна сказати? Відомо нам покищо далеко не все. Та й офіційні документи у нашу Верховну Раду покищо не надійшли (До Єльцина та Чорновола ті документи теж не дійшли — ММ). Ясно, що потрібен певний час, щоб правильно розібратися в тому, що відбувається зараз в країні". „Найвиразніший" зворот у зверненні Кравчука був такий: „Саме наша єдність стане запорукою проти будь-яких спроб, і з будь-якого боку, діяти всупереч конституції...".

Треба припускати, що порівняння між поставою Кравчука та Чорновола не залишиться без наслідків у виборах на президента України, призначених на 1-го грудня. Варто додати, що третя надзвичайна конференція Асоціяції Демократичних Рад України, на своєму засіданні 24-го серпня, прийняла резолюцію про те, щоб демократи мали тільки одного кандидата на президента, та щоб ним був Вячеслав Чорновіл.

Заклик хунти передрукувала, між іншим, „Радянська Україна", орган Центрального Комітету КПУ. Але 31-го серпня часопис той перестав бути органом ЦК і став громадсько-політичним виданням, яке буде „...об'єктивно висвітлювати діяльність усіх політичних партій і рухів...".

Провід КПУ тепер відпекується від підтримки перевороту. В дійсності, день після того як переворот скінчився, Політбюро і Центральний Комітет КПУ засудили „...авантюрну спробу перевороту...". Вони теж пробували звалити вину за своє захування під час перевороту на те, „...що ЦК КПСС своєчасно не дав оцінки подіям, не інформував про них партійні комітети на місцях;". Та, як подає „Культура і Життя", „Серед керівного складу КПУ покищо відомо, що ДКНС визнали такі обкоми і облвиконкоми: Житомирський, Закарпатський, Чернігівський, Одеський, Миколаївський, Дніпропетровський, Полтавський, Крим. Міськкоми: Кіровоградський, Кривого Рогу та інші..."

Наслідки перевороту для боротьби українського народу за незалежність були і є далекойдучі. 24-го серпня Верховна Рада проголосила незалежність України і змінила назву території з „УССР", „Україна". ВР постановила підпорядкувати собі всі військові формації на території республіки і дати доручення урядові України створити збройні сили, республіканську ґвардію і підрозділ охорони Верховної Ради, кабінету міністрів і національного банку. Скоро після того уряд України дав дозвіл львівській області на формування національної ґвардії України і 26-го серпня у Львові почалась реєстрація добровільців.

Верховна Рада завісила діяльність КПУ і перебрала все майно на території України, що належало до КПСС, ВЛКСМ та ЦК КПСС. Усі службові приміщення партійних комітетів закрито і заборонено їхні фінансові операції. В тому самому дні (24-го серпня) Президія ВР, у своєму зверненні до всіх національностей, запевнила їх, що вони матимуть в незалежній Україні рівні політичні, економічні і соціяльні права і повну свободу розвитку своїх національних культур.

Закінчення буде.

Надія Харчук
Львів,

Почнемо з самих себе

Майже на наших очах за останніх 50 років Галина пережила стільки, скільки інші народи не пережили за своє існування. За цей історично короткий час Галина п'ять разів міняла окупантів. І кожного разу чужинці не тільки нищили нашу землю, грабували народ, а й руйнували нашу культуру, топтали наші права, насміхалися над нашою мораллю, насаджували чужі нам дикі звичаї, сіяли страх і ненависть.

Вересень 1939 року. Ще донедавна нас примушували його святкувати як всенародне свято, а власне тоді, у вересні, ми вперше зустрілись з небаченою, вар варською жорстокістю. За неповні два роки із Західньої України було вивезено на Сибір 1200000 населення, а скільки закатовано в тюрмах НКВД — ніхто не знає досьогодні. Оця страш на абревіятура, яку в нас розшифровували: „Не знаєш, коли повернеш додому".

Найстрашнішу правду відкрили нам останні дні червня 1941 року. Втікаючи від німців, „доблесні визволителі" вдалися до масового знащення населення. Пекло, страшніше Дантового, відкрилося перед тими, хто кинувся до тюрем шукати своїх рідних.

„Повиколювані очі, повідрізувані вуха, носи, поламані ноги, руки, у жінок повідрізувані груди, повибивані зуби. Трупи, трупи. Свіжі і старі. Сопух розкладених трупів та гаряче червневе сонце привабили мільйони мух, що чорним покривалом обсіли тлінні останки мучеників". Так описує це страшне видовище Ольга Вітошинська, яка сама чудом врятувалась із тюрми на Замарстинові.

Чому я сьогодні описую цю страшну картину, яке це все має відношення до Союзу Українок? Пряме.

Подумаймо тільки! Через нашу землю перекотилась орда до зубів озброєних чужинців, а ми не могли їм протиставити нічого, крім сильного гарту, незламної волі і віри.

Хто ж виплекав у нас ці прикмети, хто поміг вистояти у цю страшну годину, пережити всі ці моральні і фізичні стреси, але залишитись самим собою. Це зробили наші жінки, яких згуртував, навчив мужності і любові до свого, рідного Союз Українок.

Союз Українок проіснував у Галичині після революції всього 22 роки (від 1917 до 1939), але саме дякуючи йому нині Галичина перша встала з колін і піднесла прапор волі. Дякуючи нашим жінкам ми не втратили своєї мови, звичаїв, віри — ми вистояли.

Та чи вистоємо сьогодні як кожна окрема одиниця і як ціла нація? Часи по смерті гетьмана Хмельницького наш народ назвав часами „великої руїни", а як назвати це все, до чого нас довела сьогодні тоталітарна система, і чи тільки вона? Ми стоємо над прірвою, до якої наближалися всі ці роки, починаючи з часів „великої руїни".

Далі ні кроку, бо пропадемо. Руїна, в якій опинилася сьогодні Україна — це руїна всієї основи нації, людини, суспільства.

Я не буду тут нагадувати, у якому стані сьогодні мова, шкільництво, екологія. Всі ми це прекрасно знаємо. Та не можу не навести деяких цифр сучасної економіки.

Річний бюджет України в 1990 році становив 35 мільярдів крб., таким він був і в 1989 році. Прошу запам'ятати цю цифру, 35 мільярдів, а Москві ми щорічно сплачуємо данину в 170 мільярдів крб., тобто два рази стільки, скільки маємо на всі витрати для себе. З тих 35 мільярдів ми ще щорічно годуємо 63 мільйони курортників, які лікуються у наших санаторіях на наші ж фонди.

Крім того, щорічно Україна дає у союзний фонд 6000 тонн м'яса, 1.5 мільярда яєць, 50 млн. тонн залізної руди, а 1/3 всієї нашої сталі вивозиться на Урал. Нам залишаються шкідливі відходи. Щорічно на експорт Союз відправляє 30 мільярдів КВт (години електроенерґії, за що бере 1 мільярд долярів, а це ж наша і наших дітей кров, це незгоєні рани Чорнобиля. Та чи не найбільшу данину платимо Москві золотом, сріблом і плятиною, бо досьогодні навіть добре не знаємо, скільки цих металів вивозимо щорічно з України. Вчені економісти допускають, що 40-60 тонн, але ці цифри засекречені і не точні.

Я не хотіла б малювати таких понурих картин, але нічого не зробиш, таке наше сьогодення, і чим краще будемо здавати собі справу із свого дійсного становища, тим краще зрозуміємо, до чого ми повинні сьогодні прямувати.

І ось, коли історія дає нам чи не останню шансу вибороти собі самостійність, українка не може стояти збоку і споглядати, що робиться на Україні. Тому кожна з нас повинна взятись за посильну їй роботу. А роботи у нас достатньо, бо куди б ми не заглянули, — кожна ділянка нашого суспільного життя вимагає негайного ремонту. То ж єднаймося у Союз Українок і берімся за роботу.

Почнімо з себе самих. Забудьмо ці звички, які нам намагались прищепити наші „визволителі". Стараймося бути кращими, порядніпими, делікатнішими, і передовсім, чесними. Нам доводилось багато працювати і не бачити результатів своєї праці, а щоб жити, потрібно було викручуватись, як хто міг. Усе це зіпсу вало нас трохи, але як хочемо мати свою державу, то мусимо це все залишити в соціялізмі, яке обличчя він би не мав, бо свою долю не побудуємо ні на брехні, ні на злодійстві, ні на неробстві чи шахрайстві.

Поможім нашим людям вернутись до добрих звичаїв наших предків, які понад усе ставили інтереси громади, в роботі були чесними і працьовитими, які всяку крадіж вважали ганьбою, а нечесним людям не подавали руки. Тож ідімо в школи, училища. Їдьмо в села. Відкриваймо громадські світлиці для вояків, щоб вони також мали у вільний свій час де піти і прочитати пресу, яку їм не дозволяють читати у їхніх частинах. Помагаймо всім тим, кому потрібна допомога.

Візьмім під свою опіку дитячі будинки, поможім інвалідам, бідним. Навчім наших дівчат господарити, вишивати і куховарити.

Хай жодна ділянка суспільної праці не випаде з нашого поля зору.

Молодій нашій державі потрібні освічені, багатознаючі, порядні і культурні громадяни. Тож плекаймо їх для добра і на славу Україні!

Число польського журналу „Культура" з липня-серпня цього року, помістило обширне інтерв'ю кореспондента цього журналу з проф. Анджеєм Вінценсом, сином відомого приятеля українців, ентузіяста Гуцульщини, Станіслава Вінценса.

Володимир Баран

„ЗРОЗУМІТИ УКРАЇНЦІВ"

Заголовок статті „Зрозуміти українців". Підставою інтерв'ю була аналіза польсько-українських відносин у XX столітті. Для поширення аналізи, було впроваджено також частинно аналізи польсько-німецьких відносин у передвоєнній Польщі.

Підставою непорозумінь була завжди необ'єктивна інтерпретація історичної дійсности, все на користь того, хто її інтерпретував. Боротьба за Львів була для поляків незрозуміла, бож Львів все був польський. Так само німці не могли зрозуміти, що на Шлеську з'явилися поляки, коли там все були „сльонзаки" і Шлеськ був все німецький. Так само північно-західня частина була німецькою. Гінденбурґ вродився в Познані, Людендорф під Познанем. Поляки так сильно прив'язані до східніх частин передвоєнної Польщі, що і сьогодні мають „Товариство охорони пам'яток Львова". Але як обурило одного польського учасника першого з'їзду Руху в Києві, коли серед гербів міст України, побачив герби Перемишля і Холму. Для нього це був доказ, що Україна хоче ті міста відобрати. Але поляки забувають, що Холм і Перемишль — це старі руські отже українські князівства, в яких є старі українські єпископства. Щецін ніколи не був польським, а Шлеськ і разом з ним Вроцлав протягом історії належали до Чехії і панівними мовами була німецька і чеська. І коли сьогодні у Вроцлаві є Товариство приятелів Львова, то чи не вільно українцям заявити, що Перемишль і Холм були столицями українських князівств.

На такій базі історичних подій розвивалися відносини між цими двома народами. Почавши від Берестейської унії польська сторона не дотримувала прийнятих умов. В ній було запевнене українським єпископам місце в польському сенаті, що наступило аж двісті літ пізніше під кінець існування вільної Польщі і то тільки для Митрополита. Політика Польщі не залишала Богданові Хмельницькому іншого вибору як угоду з Москвою, хоча вже при підписанні цієї угоди висланник царя з погордою відкинув вимогу козаків, щоб він присягнув в імені царя.

Переходячи до часів Першої світової війни проф. Вінценс наводить тези книжки польського автора Мацєя Козловського „Між Сяном і Збручем". Автор висловлює погляд, що коли б не було польсько-української війни, то дуже можливо, що Україна було б оборонила здобуту незалежність. Західньо-українські збройні сили і армія Петлюри мали б кращі шанси затримати самостійність. Тим часом політика польського уряду супроти українців була зла. В версальському договорі поляки зобов'язалися після 25-ти років перевести плебісцит, чого не дотримали. Обіцяли український університет, що ніколи не сповнилось. Польща Галичину завоювала, це ясно стверджує Козловський. Полякам треба зрозуміти бажання українців. Бо хоча у Львові, між двома світовими війнами панівною мовою була польська, полякам треба було вийти тільки за рогачки міста, щоб переконатись, що це українська земля. Поляки прирекли, що армія Галера не буде ужита в боротьбі за Львів, чого не дотримали.

У 1930 році, леґальний польський уряд перевів пацифікацію спокійних українських сіл. І якщо були терористичні дії українського підпілля, це були наслідки польської політики. І якщо пацифікація не була масакрою, то якою мала бути реакція українців, дивлячись на понищені читальні, сільські кооперативи, збіжжя змішане з побитим склом. Побитого до непритомности війта, улани викинули до гноївки, де він помер. Від 1919 року не було з польської сторони ані одного приязного, поважного жесту в сторону українців.

В часі Другої світової війни, в акціях обопільного терору, поляки твердять, що українців вбили 50,000 поляків, українці твердять, що поляки вбили коло 300, 000 українців.

Якщо йдеться про теперішній стан у рамках вільної Польщі, українці далі вважають, що вони переслідувані. Польська сторона вказує знову, що існують українські школи, що в польському соймі засідає д-р Володимир Мокрий. В дійсности, Польща не провадить активної політики відносно України і українців. Населення Польщі не має уяви, як польський уряд ставиться до української меншости. Так як передтим, так і тепер люди бояться говорити публічно по-українськи, бо

(Закінчення на стор. 4)

ПІДСУМКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

(Міжнародної наукової конференції „Українські Карпати: етнос, історія культура" в Ужгороді від 26-го серпня до 1-го вересня 1991 року).

1. У пам'ятні серпневі дні 1991 року відбулася оця конференція, присвячена етносові, культурі й історії Закарпатського краю та його народу. Цими днями Україна вступила на шлях державної незалежности, стала самостійною і демократичною державою.

Учасники конференції, що зібралися з різних кінців України, Росії, Мадярщини, Республіки Чехів і Словаків, з осередків юґославських русинів і українців, із Західньої Европи, З'єднаних Стейтів Америки, Канади й Австралії у цьому давньому й університетському місті вітають світанок державної волі України та у ній вільне Закарпаття. На порозі оновленого суспільного, економічного й культурного життя вони хочуть бачати Україну як партнера европейського процесу у співтоваристві інших вільних і демократичних народів. Наука, зокрема карпатознавство, можуть помітно сприяти цим процесам, тому зміст конференції з-понад 80-ти доповідями був присвячений великою мірою проблемам, які досі залишилися невисвітленими або подавалися перекручено.

Новітня історія Закарпаття, українське національне відродження в краю викривлювалося, дослідження діяспорних учених замовчувалися. Бажаємо спільними зусиллями сказати слово наукової правди про цей край і вихідців із нього в різних країнах і континентах, бажаємо виповнити об'єктивним змістом багато білих плям про періоди, людей і установи цього краю протягом усієї його історії.

Особливо вимагають дослідження та ґрунтовних праць міґраційні процеси на Закарпатті, доля різних хвиль еміґрації, а далі — політична історія в XIX і XX століттях.

2. Учасники конференції на підставі вивчення першоджерел — архівних і друкованих матеріялів, фолкльорних записів і польових мовних спостережень — стверджують, що вся історія Закарпаття, від давнини до сучасности, розвивалася у найстійніших взаєминах з Галичиною і Східньою Україною, населення Закарпаття завжди тягнулося до природних центрів свого етносу — Львова і Києва. Археологічні дослідження дають **достатній** матеріял для визнання **закарпатських українців автохтонним слов'янським населенням карпатського реґіону, доля** якого після завоювання краю мадярами і входження його в державний організм Мадярщини була нерозривною з долею русинів-українців за Карпатами. Історичний розвиток Закарпаття закономірно привів його до возз'єднання з Україною у 1945 році. Після багатовікової боротьби за збереження себе як народу Закарпаття знайшло своє місце в єдиній Українській Соборній Державі, зробило свій внесок у творення нинішньої незалежної і неподільної держави України.

3. Конференція стверджує, що мова корінного автохтонного населення Закарпаття — жива народна українська мова, одне з південно-західніх її наріч. Воно не втрачає своїх лексичних, фонетичних, морфологічних і синтаксичних ознак, мирно співіснує з літературною мовою, яка ще з 1920-их років стала тут мовою письменства, світи, спілкування. Нема жодних наукових підстав для витворен ня тут нової штучної „русинської" мови, ідея якої пережила себе ще у 20-30-их роках XX століття.

4. Простеживши основні періоди історії літературного розвитку Закарпаття, учасники конференції підтверджують, що ця частина української літератури, яка пройшла той же шлях, що й література Галичини, — від карпаторуського письменства XVII—XVIII століть через „карпаторусскість" XIX століття до нової української літератури, яка після 1945 року повністю увійшла в загальноукраїнський конкекст. Наукові дослідження і творча практика письменників Закарпаття XX століття не дають підстав для серйозних розмов про окрему карпато руську літературу у її відриві від української.

5. Комплексне дослідження матеріяльної і духовної культури Закарпаття показує, що її модель українська. З давніх давен вона розвивалася на стику европейських доріг, у ній перехрещувалися різні впливи, але в цілому вона залишалася культурою одного народу з яскраво вираженими ознаками реґіональної культури всього Карпатського реґіону — Гуцульщини, Бойківщини і Лемківщини. Етнос Закарпаття — український, що пройшов еволюцію від традиційного для всіх українських земель слов'янського, племінного руського об'єднання до загальнукраїнської спільности і української ментальности. Закарпаття разом з іншими українськими землями виборювало українську державність, заявило про себе як про державотворчий народ у 1919 році після розвалу Австро-Угорщини, і у 1939 році актом створення самостійної Карпатоукраїнської Держави.

6. Учасники конференції засуджують політичний **русинізм, який фактично** спрямований проти України, української мови і культури, націлений на відрив Закарпаття від України і Галичини, повернення краю в недоброї пам'яті часи іноземного поневолення, коли наша земля була „землею без імені". Орієнтація Товариства карпатських русинів на Москву, Прагу і Будапешт веде фактично до асиміляції корінного українського населення Закарпаття, відриву його від своїх природних етнічних коренів, української історії і культури. Конференція відзначає, що Товариство карпатських русинів проводить політику на розкол корінного українського населення Закарпаття, а його діячі баламутять національну свідомість, творять міт про карпатських русинів як про окремий народ.

7. Конференція уважає, що настав час для об'єднання зусиль вчених-карпатознавців всього світу, і насамперед України, Чехо-Словаччини, Юґославії, ЗСА і Канади, щоб спільно і всебічно досліджувати цей реґіон, з'ясувати його місце і ролю в загальноукраїнському історичному і культурному процесі. Доцільно створити Карпатську комісію з центром в Ужгороді, яка взяла б на себе організацію і координацію цих досліджень. Бажано розпочати підготову до другої міжнародної наукової конференції „Культура Українських Карпат" і провести її в Ужгороді у 1993 році.

Президія Конференції

З життя української громади в Баффало

Літній сезон використано переважно на відбуття імпрез розвагового характеру, влаштовування пікніків. Пластова й сумівська молодь провела час на своїх відпочинкових оселях — „Новий Сокіл" і „Холодний Яр". В цьому відношенні цьогорічний літній сезон подібний до попередніх. Але відбулися теж імпрези небуденні, до яких належить віднестися з особливою увагою. Перша з них — це зустріч з Ю. Шухевичем, друга — доповідь Петра Дужого — також гостя з України, а третя — це Українсько—Американський День.

Юрій Шухевич відвідав нашу громаду 30-го липня. Відвідував він і інші громади, про що широко інформувала вже українська преса у дописах з громад. З дописів можна було встановити, що характер відвідин громад в деччому подібний. Подібний в першу чергу змістом доповідей, що їх Шухевич виголошував для громад. Тому змісту доповіді, виголошеної в Баффало, торкатися не буду. Зверну зате увагу на піднесену атмосферу, на урочистість, які створилися у зв'язку із прибуттям до нас цього небувалого гостя. До того часу можна було бачити його тільки на світлинах і ніхто не сподівався, що прийде хвилина, яка дасть змогу побачитися з ним віч-на-віч. І цей момент прийшов...

До зустрічі з Ю. Шухевичем наша громада готувалася заздалегідь. Для гідного відбуття зустрічі створився комітет із представників місцевих комбатантських організацій, що його очолив голова Станиці колишніх вояків УПА старшина Андрій Городецький. На секретаря комітету обрано представника Братства колишніх Вояків Першої Дивізії УНА Любомира Головатого.

Зустріч відбулася у великій залі Українського Дому „Дніпро". Чисельна громада в урочистому настрої, не без дози хвилювання, ждала достойного гостя. При вході його привітав господар Дому „Дніпро" голова Дирекції Іван Горбачук. На знак гостинности, згідно із звичаєм, гостеві піднесли хліб-сіль. Попри шпалір вистроюваної молоді СУМА, при ентузіястичних вітальних оплесках учасників зустрічі, Ю. Шухевич підійшов до портрету свого батька Романа Шухевича — славного командира УПА генерала Тараса Чупринки — і поклав квіти. В цій хвилині по залі розлягли́ся звуки салюту полеглим.

Вшанувавши пам'ять батька, Ю. Шухевич у супроводі місцевих комбатантів підійшов до головного стола. Всю дотогочасну частину зустрічі перевів полк. американської армії д-р Андрій Дякун. Наступну ділову частину відкрив голова комітету А. Городецький і дальше ведення програми передав заступникові голови Комітету Всилеві Шарванові. Гостя представив голова місцевої Станиці Братства колишніх Вояків Першої Дивізії УНА Ігор Чмола.

Не буду переповідати змісту доповіді Юрія Шухевича, але на один важний фрагмент таки зверну увагу. Багато, і це є добре, ми говоримо про єдність. Вона конче потрібна, але може прийти тільки через співпрацю. І саме це слово „співпраця" вживав Ю. Шухевич.

Петро Дужий загостив до Баффало 13-го серпня 1991 року. Прибув він на запрошення Організації Українського Визвольного Фронту. Доповідь відбулася в Українському Домі „Дніпро", в приміщенні читальні ім. Тараса Шевченка. Присутніх було менше, ніж на попередньозгаданій імпрезі, а шкода, бо доповідь була незвичайно цікава і повчальна. Доповідач підкреслив, що сучасна молодь в Україні студіює минуле свого народу, національно освідомлюється, шукає авторитетів, які могли б дати їй снагу і досвід у її змаганнях за українську самостійну державу. Такими авторитетами для неї, коли брати до уваги новіші часи, є Євген Коновалець і Степан Бандера. Вони стали символами визвольної боротьби.

Була й коротка довідка про доповідача. Виголосив її д-р Михайло Лоза. Було і привітання хлібом-сіллю. Зборами керував голова ОУВФ інж. Богдан Мороз. Після доповіді П. Дужого відбулася дискусія. Оскільки доповідач не заторкував у своїй доповіді церковно-релігійних відносин в сучасній Україні, то на це звернув увагу д-р Михайло Лоза, попросивши доповідача про доповнення. До його прохання Онуфрій Білогловський долучив ще одне, — щоб доповідач з'ясував справу патріярхату УКЦ. На ці прохання доповідач відповів, що в церковно-релігійному відношенні були непорозуміння і конфлікти, але тепер вони пригасають. Доповідач вірить, що ця справа в недалекому майбутньому зовсім унормується. Вірить також в успішність змагань за патріярхат.

Запитувано також доповідача, яке ставлення тепер в Україні до комуністів. На його думку, комуністів, які щиро бажають працювати на відбудову української державности, треба включати до праці.

Після ділової частини, учасники перейшли до іншої залі, де мали змогу, в часі перекуски, продискутувати з доповідачем не одну ще проблему.

Перекуску приготовили членки ОЖ ОЧСУ. До речі, як і з нагоди зустрічі із Юрієм Шухевичем.

Цьогорічний Українсько-Американський День відбувся в неділю, 2-го серпня. Замітний він тим, що був присвячений Актові 30-го червня 1941 року з нагоди його 50-ліття. З цього приводу виголошено дві доповіді: українською мовою (інж. Богдан Мороз) і англійською (Даша Процик). Промовляли ще голова повіту Ірі Денис Горскі і посадник Баффало Джеймс Ґріффін. В їхніх виступах не обійшлося без натяку на вибори.

В мистецькій частині виступав танцювальний ансамбль „Дунай" із Канади під проводом Ореста Самця. Українсько-Американський День влаштував Відділ УККА.

Михайло Лоза

ВСІ УКРАЇНСЬКІ ДІТИ ДО УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ!

Союз Українок Америки — 82-ий Відділ в Ню Йорку

запрошує вас на

ІМПРЕЗУ ЧОРНОБИЛЬ — ВІДКРИТА РАНА УКРАЇНИ

яка відбудеться

в неділю, 6-го жовтня 1991 р. о год. 2-ій по пол.
(а не 29-го вересня, як було подано раніше)

в домі НТШ в Ню Йорку
63 Четверта авеню, між 9 і 10-ми вул.

ПРОГРАМА:

Рецитація .... ЛЯРИСА КУКРИЦЬКА
Слово .... НАДІЇ і д-р ЗЕНОНА МАТКІВСЬКИХ
Висвітлення відеозапису

Дохід призначений на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля

Перед програмою кава і солодке.

УКРАЇНА ПРОБУДЖУЄТЬСЯ! ДОПОМОЖІТЬ ЇЙ ВКЛАДОМ ВАШОЇ ДИВІДЕНДИ У ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС!

41-ИЙ КОНҐРЕС „ЦЕРКВА В ПОТРЕБІ"

29—31-го серпня в Кеніґштайні біля Франкфурту над Майном з ініціятиви Німецької єпископської конференції та колегії Альбертуса Магнуса відбувся 41-ий конґрес „Церква в потребі". Його гаслом було „Европа на переломі: чи потрібна ще церква?" У цій міжнародній зустрічі взяло участь коло 400 осіб, представників 20 націй Европи, серед них велика кількість церковних достойників, богословів та алюмнів, що приїхали з Чехії та Словаччини, журналістів, спеціялістів з церковних питань великих газетних агенств, а також німецьких радіослужб. З українського боку були В. Вацик від Українського християнського робітничого руху, Марко Томащек з організації „Церква в потребі", інж. Михайло Ясеницький та авторка цих рядків. Ціла низка визначних осіб німецького політичного, церковного та культурного світу прислала конгресові привітальні телеграми, підкреслюючи важливість вибраної тематики й велику працю, що її проробив на минулих конґресах цей дослідний католицький центр. Всі вони висловили переконання, що в часі перелому на Сході та Заході церква потрібна більше, ніж будь-коли.

Після спільної Літургії, прийняття, привітання та відкриття конґресу президент Німецької єпископської конференції єпископ Карл Леман прочитав цікаву доповідь на тему Новоєвангелізація Европи на Сході та Заході". Єпископ Леман, відомий в Німеччині з низки наукових праць соціологічного характеру, що заторкують болючі питання, які тривожить суспільство, зробив аналізу західніх і східніх суспільств і прийшов до переконання, що Східна Европа мусить спочатку пізнати плюралізм, щоб могти зайняти до нього критичне становище, яке частинно починають займати деякі церковні кола в страху перед небезпеками, що йдуть від надто великої свободи. В цілому він скритикував арогантне наставлення деяких прошарків західнього населення до людей зі Східньої Европи що не здають собі справи, якої шкоди зазнали вони під час тоталітарного режиму.

Колишня президентка Литви д-р К. Прунскієне говорила про сучасну політичну і релігійну ситуацію в Литві, пригадуючи, як там в парі з рухом демократизації йшло релігійне відродження. На превеликий жаль, активність Католицької Церкви в Литві покищо обмежується працею клиру та єрархії, бо миряни через вимушену десятиліттями бездіяльність ще не позбули потягу до конкретної суспільно-харитативної праці, бояться відповідальности. Це явище відоме, між іншим, також в Україні та інших країнах східнього бльоку. К. Прунскієне порушила також питання категоричного антикомунізму, який посилюється серед правих угрупувань і виявляється у формі нетолерантности та нетерпимости супроти інакомислячих. Вона уважає, що необхідно надати демократії орієнтацію і пригадала, що з двох великих вартостей, до яких змагають люди її країни, незалежности та демократії, не можна занедбувати ні однієї, ні другої, бо вони для здорового суспільства однаково важливі. Поєднання цих двох цінностей є сьогодні дуже важливим.

Ян Сокол, член чеського парляменту, один з чільних репрезентантів Громадського форуму, виголосив доповідь на тему: „Чи церква у Східній Европі являє собою силу в суспільстві (на прикладі ЧСФР)?". Порушуючи справу про завдання Церкви в посткомуністичному суспільстві, Ян Сокол дав глибоку аналізу сучасного стану.

Словацький єпископ-суфраган Домінік Тот зробив огляд сучасного стану Словацької Католицької Церкви. Питання греко-католиків та православних у Пряшівщині він взагалі не порушував. Порівняв він стан Церкви з перебуванням вибраного народу, а також Ісуса Христа, в пустині. Словацькому народові, на думку референта, потрібне очищення, бо дуже легко могло б прийти до нового тоталітаризму, тільки з іншими ознаками. Суспільство конфронтоване різними спокусами, що їх принесла зі собою свобода. Переживе це Божий люд тільки тоді, як візьме на себе боротьбу зі спокусами. 40 років перебути в неволі допомогли молитва і піст. Сьогодні потрібне духовне оновлення духовників, молоді та родинного життя. Церква в Словаччині готова до великих завдань.

Тарновський єпископ Йосеф Жицінскі мав доповідь на тему „Чи має народна Церква в Польщі майбутність?". Він ствердив, що в Польській Церкві існують поруч різні течії, які не дозволяють робити прогнози щодо її майбутности. Вплив засобів масової інформації, особливо телевізії, відчутний сьогодні в найглухішому гірському селі, що призводить до впливу матеріялізму, загроза якого куди сильніша ніж діялектичного матеріялізму під час комуністичної влади. Колись Церква була єдиним пристановищем, де людина могла вільно висловлюватися, сьогодні, в демократичних структурах, Церква цю якість втрачає. Однак спад священичих покликань може мати і наслідки позитивного характеру: активізацію мирян та зріст діяконатів. Майбутність народної Церкви референт бачив залежно від того, як розвиватиметься душпастирська праця в Польській Католицькій Церкві. Сьогодні йде спроба поглибити віру інтелектуально працею в молодіжних гуртках та в створенні католицької духовної еліти. Прогнози були оптимістичні щодо майбутности народної Церкви в Польщі. Професор М. Фус, який в Римі керує науковим проєктом, який займається історією виникнення модерних сект та релігій, говорив на тему „Релігійне піднесення — без Церкви?", в якому дав огляд релігійних рухів XX ст., що виникли внаслідок духовної порожнечі перенасиченого Заходу та краху державних ідеологій на Сході. Після десятиліть поширення безбожництва, він стверджує виникнення „релігійної дини", що стоїть здебільша поза Церквою. Цей рух сприяє виникненню різних сект та релігій. Структура релігійного переживання має два протилежні аспекти: автономної та діялогічної релігійности. Автономна релігійність іде в парі з відродженням елементарної космічної релігії, яка скерована на віднайдення глибин особистого „я" і його відношення до космосу шляхом різних медитативних та психотехнік. В ній відчутний сильний вплив азійських філософічних та релігійних структур. Діялогічною є релігія об'явлення, що звільнює людину від кружляння довкола власної особи і скеровує її стремління в трансцедентність.

В цьому зв'язку треба також бачити рух, що його заініціював в Україні Олесь Бердник, якого компоненти влучно аналізує Осип Федорина в обширній рецензії на Бердникову книжку „Кажу вам", що появилася недавно в ЗСА. Церква стоїть сьогодні перед завданням допомогти шукаючій людині знайти силу живого, діялогічного відношення до Бога.

Надзвичайно глибокою була аналіза духовних деформацій внаслідок нацистської та комуністичної диктатур впродовж п'яти десятиліть на німецьку людину у східній частині Німеччини, що її подала активна католичка, германістка Антонія Ґюнтер. Ці деформації вона ствердила в щоденній мові, у мові публіцистики та в літературі. На влучно вибраних паралельних прикладах з мовної сфери часів нацизму та комунізму вона вказала на споріднености систем у придушуванні індивідуальної думки та вільного слова. Деформаційна стихія привела до духовного каліцтва майже двох ґенерацій, що пройшли в цей час школи, молодіжні та інші організації.

Видатний знавець соціяльної науки Католицької церкви професор-богослов В. Ернст з Ерфурту закінчив цикл доповідей темою „Католицька соціяльна наука — чи вона вихід з кризи?" Він дав ґрунтовний огляд розвитку соціяльної науки Церкви, що бере свої початки саме в Німеччині, де в час індустріялізації в другій половині XIX ст. Церква мусіла знайти відповідь на пекучі питання часу, тим більше, що в лібералізмі та соціялізмі виникли сильні чинники, які прямо ж шукали моделі, які могли б заспокоїти вимоги суспільних перетворень.

Вже стало традицією, що організатори конгресу замовляють в різних фахівців актуальні звіти щодо стану Церков та релігійних спільнот країн Східньої Европи, які отримують учасники під час конгресу і на підставі яких можуть ставити питання на пресовій конференції, в робочих гуртках, в панельній дискусії, але також користати для власної праці, бо велика частина учасників — це мультиплікатори, що працюють в ділянках інформації, суспільної опіки, народних університетів. Друковані матеріяли відносилися до церков в Албанії, Болгарії, Прибалтійських країнах, Мадярщині, Польщі, Румунії, Росії, Україні, Чехо-Словаччині, Югославії. Вже на другий день конгресу почалися робочі гуртки, що відносилися або до доповідей, або займалися якоюсь країною особливо. Тому що вони відбуваються звичайно в той сам час в різних залах, то публіка ділиться на менші чи більші гуртки, відносно до теми, що найбільше кого цікавить.

Цього року в зв'язку з великими змінами в Радянському Союзі виникло і більше зацікавлення Україною, проблемами співжиття її різних конфесій, корінного населення з її меншостями. Авторка цих рядків, як і минулими роками, приготовила звіт про Українську Греко-Католицьку Церкву в році після леґалізації, що був надрукований не тільки окремою брошурою, але вміщений у конгресовому числі дайджесту „Інформації і звідомлення". У цьому повідомленні вона узглянила найновіші статистичні дані відносно церков в Україні, питання, пов'язані з церквою на Закарпатті, греко-католицької громади у Східній Україні, питання патріярхату, перспективи мирянської праці, нові завдання і функції музеїв атеїзму у Західній Україні, нове релігійне законодавство, промеморія кардинала Мирослава Івана Любачівського та його зустріч з Святішим Отцем у Перемишлі й Любачеві.

Робочий гурток, що займався Україною, модерував інж. Михайло Ясеницький, що вже кілька років бере активну участь в конґресах. Авторка звіту підготовила стейтмент, в якому були схоплені важливі пункти до теми Церкви в Україні".

Керівник відділу „Вельткірхе" (Вселенська церква) Німецької єпископської конференції, що має осідок в Бонні, д-р Альберт, попросив авторку звіту про Українську Церкву представити в панельній дискусії найновіший стан політичного і церковного життя в Україні та відповісти на евентуальні питання з боку публіки. Участь в панельній дискусії взяли ще польський єпископ Жицінскі, депутат Ян Сокол, А. Ґюнтер та Йозеф Бата з Бостонського інституту европейських студій, де він керує відділом балканістики. Після виголошення короткого стейтменту про найновіший розвиток в Україні, в якому підкреслено, що в Україні не виникне новий „Балкан" з приводу національних непорозумінь, бо демократи випрацювали на підставі програми для національних меншостей модель, яким може пишатися кожна країна, і що в Україні згодом знайдуть задля загального добра спільну мову всі три великі конфесії, А.-Г. Горбач відповідала на питання. Вони заторкували питання національних конфліктів у випадку розвалу імперії, виступу російської княгині Меттерніх, що заявила (їй було надано слово, бо очікувано дещо з ділянки допомоги Ленінграду з рамени „Червоного Хреста"), що балтійці та кавказці можуть усамостійнюватися, „але якісь там слов'янські племена", це не входить в рахубу.

Минулі конгреси в Кеніґштайні і цей, 41-ий, дали нам змогу просунути справу інформації про Україну у західньому світі, який ще так мало знає про нашу проблематику, але погляд якого уже звернений на наш край.

Анна-Галя Горбач

УВАГА! ТАБІР УВАГА!

MAINZ-KASTEL ON THE RHINE

Плянуємо зорганізувати зустріч колишніх мешканців табору
МАЙЦ-КАСТЕЛ над РЕНОМ/Німеччина
ЗУСТРІЧ відбудеться в ТОРОНТО, Канада
Зголошуватися до:
Osyp Lysowicz, 4 Montebello Garden, Etobicoke, Ont. M9B 5E5, Canada. Tel.: (416) 621-0967

З діяльности Товариства Прихильників Народного Руху України в Дітройті

Енергійна діяльність Товариства Прихильників Народного Руху України і Фонду Допомоги Дітям Чорнобиля, опираючись на зрозумінні та жертвенності дітройтської громади, виявляє досі значні успіхи, які приносять нашій Батьківщині необхідну допомогу.

І так, досі на фонд Допомоги Дітям Чорнобиля пожертвувано 41,500 дол., на потреби Народного Руху України 36,013 дол. Дітройт став одним з перших членів Координаційного Комітету Допомоги Україні, і будучи в постійному з ним контакті, завжди активно і щедро підтримує дії Централі. Як відомо, в останніх роках багато чільних діячів України відвідують нашої громади. Дітройтський комітет завжди влаштовував зустрічі з ними, які користувалися великою популярністю.

Управа Товариства складається з людей, добре відомих громаді та загально шанованих. Головою є Любомир Татух, заступниками голови мгр Віра Андрушків і д-р Марія Балтарович, касиром Мирон Воронович, фінансовим референтом Всеволод Гнатчук, кореспонденційним референтом Ксеня Кучер і протоколярним референтом Ольга Марущак. Ряд комісій гуртує ентузіястів цієї справи. Організаційно комітет опирається на членів, які складають річну вкладку в сумі 10 дол. Крім пожертв громадян, комітет вже два роки проводив коляду на цілі товариства, яка кожним разом давала значний прихід. Також цьогорічний пікнік був під фінансовим оглядом дуже успішний. Річницю нуклеарної катастрофи Чорнобиля товариство відзначує відправою в церкві та публічним зібранням. Цього року таке відзначення відбулося перед будинком управи міста Воррен, на якому виступав посадник Бонковскі та конґресмен Дейвид Боньор, який в тій цілі прилетів з Вашінґтону та виголосив промову. Цю подію передала телевізійна станція. Протестаційний лист до Вашінґтону у зв'язку з програмою президента Буша в Києві підписало 650 членів.

Проголошення самостійности України Товариство відзначило маніфестацією на оселі „Діброва", яка спонтанно стала виявом єдности нашої громади. І знов присутність телевізійної станції помогла розповсюдити цю вістку серед місцевого населення.

Але якою б відданою працею управи вона не була, її успішність залежатиме від доброї волі, зрозуміння та жертвенности громади.

Управа товариства надіється, що найновіші події в Україні заохотять нашу громаду і в майбутньому не забувати про потреби України.

Володимир Баран

Замість квітів на свіжу могилу дорогого брата

бл. п. Степана Гарасимова

складаю:

100 дол. — на Український Музей в Ню Йорку
100 дол. — на Бібліотеку при Осередку св. Андрія
100 дол. — на Будівельний Фонд Осередку св. Андрія в Норт Порті, Фльорида

Михайло ГАРАСИМІВ

З великим смутком повідомляємо родину, друзів і знайомих, що в п'ятницю, 20-го вересня 1991 р. упокоївся в Бозі наш дорогий

БАТЬКО, ДІДО І ДЯДЬКО

св. п.

ген. ВАСИЛЬ ЗАДОЯННИЙ

нар. 1896 року, учасник Визвольної боротьби за Україну, автор численних спогадів і статтей.

ПАНАХИДА — неділя, 22-го вересня 1991 р. о год. 12-ій полудня в катедрі св. Володимира в Ню Йорку.

ПОХОРОННА ВІДПРАВА у вівторок, 24-го вересня, о год. 10-ій рано. Поховання на українському православному цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж. о год. 12:30 полудня.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Син — ЮРІЙ
Невістка — МАР'ЯННА
Внучка — ЮЛІЯ
Племінниця — АНГЕЛИНА МАТУШЕВСЬКА

Ділимося сумною вісткою з рідними і знайомими, що в п'ятницю, 20-го вересня 1991 р. відійшов у вічність

бл. п.

ПЕТРО КАШУБА

нар. 4-го квітня 1920 р. в Заболотці, Україна.

ПАНАХИДА — субота, 21-го і неділя, 22-го вересня, о год. 7-ій веч. в похоронному заведенні Gray, Порт Джервіз, Н. Й.

ПОХОРОН — понеділок, 23-го вересня 1991 р. о год. 9-ій ранку з похоронного заведення до церкви св. Володимира о год. 10-ій, Служба Божа, а опісля на місцевий цвинтар у Ґлен Спей, Н. Й.

Залишені у смутку:

дружина — СТЕФАНІЯ
теща — МАРІЯ НАКОНЕЧНА
племінниця — НАДЯ НАКОНЕЧНА
брат — СТЕФАН в Україні з родиною
братова — АННА ТУРЯНИЦЯ з родиною
шваґер — ЛЕВКО КУШНІР
кузен — БОГДАН КАШУБА з родиною
кузинка — КАТЕРИНА КАШУБА з родиною в Канаді
та ближча і дальша родина в Америці, Канаді і Україні

Хор „Дударик" став незалежною організацією

Минулого року гастролював у Америці й Канаді хор хлопчиків, юнаків та чоловіків „Дударик" зі Львова. Вже давно відлунали оплески в концертових залях, на газетних шпальтах вже не з'являються критичні зауваження. Діти приїхали додому, маючи в своїх серцях радість зустрічей та терпкий присмак розлук. До цього часу часто згадують „дударики" нових друзів, яких так багато запізнали, бідкаються, що не встигли з ними поговорити про все, що може комусь зробили прикрість. Надолужують листами. А попереду були шкільні турботи: новий творчий сезон. В хорі, після літнього набору, з'явилися нові хлопчики, які з цікавістю слухали розповіді своїх старших друзів.

Продовжувався набір у хорову школу „Дударик", де вони, по-серйозному дорослі, покашлювали і мугикали мелодій, чекаючи своєї черги на прослуховування. Школа працює ще тільки другий рік, але щоб вступити до неї, треба перейти через відбірковий конкурс. Тут можна вчитися співу та гри на музичних інструментах.

Зараховані до школи виходили щасливі, бо що й говорити — їхні здібності визнала комісія на чолі з директором хорової школи Миколою Кацалом, одночасно керівником хору „Дударик". І це визнання давало їм надію співати в хорі, який так недавно втішався успіхом в Америці і в Канаді. Та й сама школа заснована на базі хору. А вона заховалася в тіні каштанів та кленів недалеко від Цитеделі. В минулому це був шпиталь Святого Лазаря. Вже реставровано центральну будівлю, її зал має прекрасні акустичні показники. Реставраційних робіт ще дуже багато і тому нерідко педагогам школи разом з „дударикам" та їхніми батьками доводиться засукати рукави і добряче попрацювати.

Тут „дударики" мріють розмістити свою звукозаписуючу студію, яку вони придбали на зароблені на гастролях гроші. Отоді можна буде записувати свої концерти, щоб можна було слухати їх не тільки в концертних залях.

А чи варто це робити? „Зайва річ говорити про важність і вартість українських народних пісень. І серед суспільності, і в науці вони мають заслужену славу. Се одно з найцінніших наших національних надбань і один із предметів оправданої нашої гордості", — так сказав наш великий земляк Іван Франко.

Хор „Дударик" під час минулорічного турне по ЗСА

Значить, варто! І не тільки у себе, а й у сусідів своїх популяризувати наше хорове мистецтво на славу народу нашому, як робили це наші попередники.

То ж хочуть „дударики" продовжити і розвинути славні традиції своїх попередників. Короткий огляд минулого цих традицій, зокрема в Америці, достатньо свідчать про великі симпатії американців до української пісні. В недалекому майбутньому виповниться сто років з того часу, коли в Америці відбувся концерт першого українського хору. Цей мішаний хор з-понад п'ятдесят співаків і співачок організувала американська співачка Е. Папріц-Лінева з Ню Йорку і першими піснями, які ознайомили американців з українським хоровим співом, були пісні „Ой у садочку", „Ой у лузі", „Гоп, мої гречаники", „Ой і не гаразд запорожці" та „Гей, не дивуйтеся, добрії люди". Рецензенти твердили, що наші пісні дуже сподобались американцям і хор виконував пісні по кілька разів.

Американські музикознавці високо оцінили виступи хору О. Кошиця у 1922-24 роках. Преса писала, що для українців „пісня має вагу не меншу від хліба... вони виспівують свої серця".

Особливо популярними в Америці є українські народні пісні у обробці М. Леонтовича. Про це свідчить хоча б доля „Щедрика", слова до якого в американському варіянті складені заново в стилі західньоевропейських хоралів, мелодія в основному є збережена.

Ще можна назвати цілий ряд хорів з України та з поза її меж, котрі несуть українську пісню в світ. Теперішні обставини на Україні сприяють утворенню нових музичних колективів, а також довільному формуванню пісенних репертуарів, що дає ще більші можливості у популяризації української пісні. Разом з тим виконавська майстерність певної частини з них має бути вищою. І вже й тут, в Америці, музикознавці та й не тільки вони, це зауважили.

Трапляється, коли молодий музичний колектив, як слід не опрацювавши свій репертуар, іде гастролювати і не завжди повертається з успіхом.

Такий підхід до справи іде їй на шкоду.

З огляду на вищемовлення, саме так бачать стан справ у хоровому мистецтві „дударики" та їхні керівники Микола Кацал і Леся Чайківська і тому є свідомі того, що роботи у майбутньому не поменшає. З цих причин виникло питання про об'єднання зусиль, щоб забезпечити в теперішніх нелегких умовах як існування самого хору „Дударик", так і зростання його виконавської майстерности. Після деяких вагань відповідних консультацій ухвалили створити Музичне Об'єднання „Дударик", в яке ввійшли і хор „Дударик", звукозаписуюча студія, хорова школа „Дударик" і, в майбутньому, відпочинковооздоровчий табір у Карпатах. Так що стали „дударики" незалежною організацією з усіма відповідними атрибутами. За мету собі поклали відродження кращих традицій та популяризацію українського мистецтва, повернення українському народові його мистецької спадщини. А спадщина у нас багата — це і народні пісні, і твори українських класиків М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя, М. Леонтовича та багатьох-багатьох інших наших славних земляків. Не цуратимемось і чужого. І прагнуть „дударики" виконувати свій репертуар на найвищому рівні. Це їх основна мета. А решту турбот візьме на себе об'єднання: гастрольні поїздки, допомогу хоровій школі, проведення хорових фестивалів, організацію гастрольних поїздок по Україні закордонних колективів, організацію відпочинку дітей та інше. Це неповний перелік напрямків діяльності об'єднання, на які підуть наші прибутки. Останні головно надходитимуть із концертової діяльности та з внесків членів об'єднання. Цього літа „дударики" організували гастролі по Україні канадійському дівочому хорові „Веснівка" з Торонто. Гастролі хору пройшли успішно, дівчата відбули додому задоволені.

Зустрічали у Львові своїх старших знайомих — хор хлопчиків з Огайо. Концерти із Львова були вдалі, публіка не шкодувала долонь. Особливо вразило публіку те, що американські діти цілий відділ відспівали українські твори. Безумовно, це заслуга керівника хору О. Мусійчука.

В серпні виступали „дударики" в Польщі, на з'їзді Молоді Христової, де у складі делегації зі Львова представляли молодь Львівщини.

Отак живуть і працюють „дударики". Згадуються слова заповіту одного з героїв оповідання О. Кобилянської „...співайте ті пісні, що я їх дитиною співав, що передав їх матері Вашій, а вона передала їх вам, а коли вас доля розкине бути і тут, і там, по піснях тих пізнаєте себе...

Пасма золотого не губіть за собою,.. щоб не загубити сліду матері Вашої, і батька, і діда, і прадіда... і будучність Ваша не розіб'ється". І діти співають.

Ярослав Сметанюк,
Президент Музичного Об'єднання „Дударик"

Людина...

(Закінчення зі стор. 1)

Українського Музею, що тепер тісно співпрцює з ним, як також познайомитися з американськими організаціями, що займаються охороною пам'яток. При цьому він мав нагоду говорити на семінрі УВАН, що відбувався в місяці серпні у Гантері, Н. Й.

Нас, розуміється, цікавить, як організує одна людина стільки різних видань і виконує стільки праць. А. Сєриков виясняє, що в редакції „Пам'яток України" є постійних 10 працівників, а для англійського видання є окремий перекладач Анатолій Біленко. До речі довідуємося, що наш енергійний гість заклав вже два підприємства, крім видавання двох журналів та окремих книжок. Одне із них це вже згадуване мале підприємство „Пам'ятки України" для видавання книжок, а друге — це „Мапа" для видавання різних карт. Далі А. Сєриков виясняє, що державна установа „Пам'ятки України" перестала працювати, тому він із своїми співробітниками перебрали всецило цю ділянку, а всі побічні постали вже після того як галузі їхньої головної дії. Так, він потверджує, що це за старанням редакції „Пам'яток України" відбуваються наукові розшуки за пам'ятками і робляться старання про їх охорону. Ось недавно була вже згадана експедиція до Чорнобиля, а цього року ведуть вони дослідження затоплених Січей. Саме для цієї мети вони створили окремий Фонд, у якому найбільше фінансово допомагає меценат Юрій Колесник, президент концерну „Крим Континенталь", який став тепер співвидавцем журналу „Пам'ятки України" і допомагає купівлею конечних машин та у влаштуванні „Бібліотеки Діяспори". Журнал „Пам'ятки України" появиться в цьому році у шістьох числах, а його англійська версія — у двох. В „Бібліотеці" видано досі такі цікаві твори, як перевидання архітекта Тита Геврика книжки „Втрачені Архітектурні Пам'ятки України", „Збірник національної символіки", тощо.

А. Сєриков просить повідомити читачів „Свободи", що відтепер усі згадані видання можна придбати в крамничці Укрінського Музею в Ню Йорку і також можна передплачувати журнал чи „Бібліотечку" через Український Музей, що відкрив на цю ціль окреме конто в кредитівці „Самопоміч" у Ню Йорку. Передплата за шість чисел „Пам'яток України" коштує летунською поштою 20 доларів, а англомовне видання (два числа) — 10 доларів. Двотижневик „Старожитності" у передплаті є 30 дол., річно, а 12 книжок „Бібліотечки" — 140 дол.

На кінець своїх відвідин в редакції наш гість передає нам зразки своїх чепурних видань і окреме звернення до українських громад, фундацій та приватних осіб, щоб дарувати книжки до „Бібліотеки Діяспори", які конечно потрібні молодим науковцям, школярам і всім, хто тепер шукає за істиною. Отож просять вони надсилати і книги, і періодичні видання будь-якою мовою до журналу „Пам'ятки України" в Києві на адресу: Боричів тік 8/1, 252070 Київ — 70. Тут, на нашому терені, можна пересилати ці матеріяли на руки студента університету в Гарварді, Адріяна Геврика до УНІГУ, Українського Наукового Інституту.

А. Сєриков з приємністю відмічує, що художниця Людмила Морозова подарувала до „Бібіотеки Діяспори" 60 картин з її грецької колекції, і він шукає дальших меценатів. Ім'я таких меценатів буде прикрашувати окремі читальні залі бібліотеки, зокрема тих, що подарують більше як 1,000 книжок.

Слухаємо плянів А. Сєрикова і дивуємося, скільки їх у нього та який широкий діяпазон його зацікавлення. Таких молодих людей тепер Україні особливо потрібно!

Адреса Українського Музею, де можна закупити або запронумерувати усі вищезгадані видання, є: The Ukrainian Museum, 203 Second Avenue, New York, N.Y. 10003.

Українці...

(Закінчення зі стор. 1)

ня збігається з крахом тоталітарного режиму на більшій частині території СССР, в тому числі й на Україні. КПУ заборонена, її майно націоналізується. Та частина депутатського корпусу Верховної Ради України, котра розраховувала, підтримуючи Акт незалежности, уникнути відповідальности за співучасть у державному перевороті, прорахувалась, сказав О Ємець.

Кореспондент „Голосу Америки" запитав про міроприємства на захист російськомовного населення. У відповіді було сказано, що у законопроєкті про громадянство України не буде ніяких попередніх умов для його отримання усьому іншомовному населенню, проживаючому в Україні. Позатим, міжнародне право припускає ряд заходів для припинення упадку корінної нації. Айше Сейтмуратова запитала про майбутнє кримських татар на Україні та порушення їх національних прав теперішнім урядом Криму та України. О. Ємець визнав наявність проблеми і факт існування у Криму тоталітарного режиму та напруженість національних відносин на півострові, де мешкає 70% росіян. Кореспондент ТАСС запитав, чому Україна не приймає участи у конференції з людського виміру НСБЕ. О. Ємець відповів, що неможливо узгіднити загальну позицію всіх республік СССР, де є демократичні та тоталітарні режими. Тому Україні бути в складі делеґації СССР неможливо. Европа та світ повинні бути зацікавлені в стабільности 52-ох мільйонової европейської української держави.

На друге питання кореспондента ТАСС щодо узгіднення політики України на зовні та в межах СССР, представник України відповів, що як такого СССР вже нема. Тому йдеться про співпрацю з суверенними республіками, зокрема з Росією. А коли буде інший союз, то буде й координація зовнішньої та внутрішньої політики.

В ООН панує...

(Закінчення зі стор. 1)

СССР вміжчасі проголосили свою державну незалежність і домагаються визнання вільним світом і прийняття в членство ООН.

Поінформовані особи кажуть, що деякі голови держав заторкуватимуть події в Совєтському Союзі у своїх виступах. Крім президента Дж. Буша участь в Генеральній асамблеї візьмуть: емір Кувайту, принц Нородом Сіганук, керівник Камбоджі, президент Бразилії, Леонід Кравчук та представники України, яка недавно проголосила незалежність, представники Кипру, Ліхтенштайну, Гаїті, Південної Кореї, Еквадору, Ніґерії, Ліберії, Зімбабве, Ливану, Панами, Сурінаму, Мікронезії та багатьох інших новопосталих і давніх держав, які з різних причин не були членами ООН.

В середу, 30-го вересня, о годині 10-ій рано відбудеться пресова конференція Л. Кравчука в приміщенні ООН, а о год. 10:45 він виголосить свою промову на Генеральній асамблеї. В полудневих годинах голова Верховної Ради Україлни зустрінеться з генеральним секретарем ООН Де- Куеяром і головою асамблеї.

На порядку денному є чимало інших нелегких до розв'язання справ, які будуть предметом обговорення.

Народний депутат України В. Крижанівський, призначений першим послом Укріни в Росії, підкреслив паралельність відродження російської та української культури в Україні. Одночасно в Україні почався й процес розвитку культурних інституцій інших народів. Відповідаючи на запитання про відношення України до заяви прес-секретаря президента Єльцина, з якої можно було вважати про наявність територіяльних претензій Росії до інших держав бувшого Союзу, та питання про те, чи висуває Україна зустрічні вимоги, посол підкреслив, що між Україною та Росією немає територіяльних проблем. Він також відмітив, що у російському демократичному русі є певна тенденція зводити національно-демократичні рухи в колишньому Союзі ССР до одностороньо-демократичних і наявність нерозуміння національних питань. П. Крижанівський радив російським демократам замислитися над тим, чи винна Росія в деякій провінційності політичного життя в Україні.

Відомий київський психіятр С. Ґлузман розповів присутнім про відновлення зловживання психіятрією в Україні. Він навів конкретні випадки, коли осіб, заражених радіяцією в районі Чорнобиля, котрі наполягають на медичному освідченні їх здоров'я, психіятри становлять на психіятричний облік й „діяґнозують" психічне захворювання. Мета таких дій не може бути іншою, як спробою приховування наслідків чорнобильської катастрофи, підкреслив С. Ґлузман.

Пресконференція групи представників України викликала зацікавлення серед акредитованих на конференції журналітів. На ній було вдвічі більше кореспондентів, ніж на подібних заходах представників інших республік.

„Зрозуміти..."

(Закінчення зі стор. 2)

реакція польського населення є ворожа. В їхніх очах кожний українець — це бандерівець, що є зневажливим епітетом. Але для українців — це не є образа, бо вкінці їх провідник через цілий час війни був замкнений у концентраційному таборі, але, так як колись Пілсудський, уважав, що можна організувати по стороні німецькій українські військові частини, для визволення України.

Не можна також забути про акцію „Вісла". Це був злочин гідний Сталіна. Вигнали населення з його відвічних земель і досьогодні його там не допускають. Видно, що бажанням урядових кіл є не допустити до більшого скупчення української національної меншини. Це дає підставу твердити, що Польща, під оглядом національним і релігійним є монолітна.

Тож не можна твердити, що нема сьогодні в Польщі переслідування українців. А коли вже нема переслідувань, то є шикани, ворожнеча і просто ненависть.

Але поляки і українці все будуть сусідами, і добрі відносини є справою життя і смерти обох народів.